

Det fremhæves i redegørelsen side 21, at den foreslåede generelle ugyldighedsregel vil være af væsentlig betydning med henblik på at modvirke skadelig økonomisk virksomhed. Den vil give en person, der har indgået en aftale af den i Grell-rapporten beskrevne karakter, mulighed for at frigøre sig for en urimelig forpligtelse. Den vil endvidere efter omstændighederne kunne danne grundlag for et tilbagesegningskrav for den, der har lidt et økonomisk tab, der har grundlag i en urimelig aftale.

Ud over hensynet til at modvirke skadelig økonomisk virksomhed peges som motivering for den foreslåede bestemmelse på hensynet til i almindelighed at beskytte forbrugere og andre mod, at en økonomisk stærkere og mere sagkyndig part anvender standardkontrakter, der indeholder urimelige vilkår, eller på anden måde benytter sig af sin overlegne stilling.

Det understreges i redegørelsen, at den ny generalklausul bør ses som et civilretligt modstykke til den nye markedsføringslov og den nye lov om Forbrugerklagenævnet.

Professor Stig Jørgensen fremhæver side 21-23, at der på specielle områder er særligt behov for at kunne tilsidesætte urimelige aftaler. Det drejer sig om rykningsklausuler i pantebreve og om de såkaldte abonnementskontrakter. Det anføres endvidere, at bestemmelsen efter omstændighederne vil kunne anvendes til tilsidesættelse af urimelige renteaftaler.

I justitsministeriets tinglysningsudvalgs redegørelse om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, som dannede grundlag for de ændringer af tinglysningsloven, der blev vedtaget i juni 1974, understreges det ligeledes, at der er behov for en regel, der giver mulighed for at tilsidesætte urimelige rykningsklausuler i pantebreve.

Professor Stig Jørgensen drøfter i redegørelsens kapitel 6, om det af hensyn til retssikkerheden vil være betænkeligt at gennemføre en civilretlig ugyldighedsregel af det foreslåede indhold. Selv om det erkendes, at det i hvert fald i en overgangsperiode vil være forbundet med nogen vanskelighed at vurdere, om en aftale vil kunne tilsidesættes, er konklusionen, at dette ikke bør være afgørende. Der lægges i denne forbindelse vægt på, at det på en række områder må forventes, at der forholdsvist hurtigt vil blive ført retssager, der vil bidrage til fastlæggelse af bestemmelsens rækkevidde. Det anføres endvidere, at den virksomhed, som forbrugerombudsmanden og sø- og handelsretten skal udøve efter den ny markedsføringslov, vil være vejledende for anvendelsen af generalklausulen.

Justitsministeriet kan af de anførte grunde tiltræde, at der gennemføres en bestemmelse, der i det

væsentlige er i overensstemmelse med professor Stig Jørgensens udkast.

Med hensyn til bestemmelsens udformning og anvendelse henvises til redegørelsens kapitel 6.

Redegørelsen har bl. a. været forelagt handelsministeriet, som har tiltrådt en enstemmig udtalelse fra forbrugerkommissionens lovudvalg, hvori bl. a. forbruger- og erhvervsorganisationer er repræsenteret. I udtalelsen tiltræder udvalget det foreliggende forslag om, at der i aftaleloven optages en almindelig ugyldighedsregel. Udvalget understreger, at en aftale også efter den foreslåede formulering må fremstå som urimelig eller i strid med redelig handlemåde efter den almindelige retsopfattelse, for at aftalen helt eller delvis kan tilsidesættes. Udvalget har endvidere anført, at det kan forekomme betænkeligt og yderst vanskeligt på forhånd at angive konkrete eksempler, hvorpå generalklausulen bør komme til anvendelse. Man har derfor afstået fra at tage stilling til de i redegørelsen angivne eksempler på generalklausulens anvendelse. Hvad angår udformningen af bestemmelsen har lovudvalget bl. a. foreslået, at stk. 2 formuleres, således at det direkte i lovtæksten kommer til udtryk, at der ved afgørelsen efter stk. 1 også kan tages hensyn til efterfølgende omstændigheder, hvorunder aftalen eller enkelte bestemmelser i aftalen nu søges gjort gældende.

Det fremgår af redegørelsen, side 25, at der ved afgørelsen af, om en aftale kan tilsidesættes efter generalklausulen, skal kunne tage hensyn til omstændigheder, der er indtruffet efter aftalens indgåelse. Justitsministeriet kan på denne baggrund tiltræde forbrugerkommissionens lovudvalgs synspunkt med hensyn til formuleringen af stk. 2. Lovforslaget indeholder derfor på dette punkt en ændring i forhold til professor Stig Jørgensens udkast. Justitsministeriet er endvidere enig med forbrugerkommissionens lovudvalg i, at der kan være visse betænkeligheder forbundet med på forhånd at binde retsmyndigheden ved at angive konkrete eksempler på generalklausulens anvendelse. De eksempler, der er angivet i redegørelsens kapitel 6, afsnit 4, bør imidlertid ikke betragtes som bindende tilkendegivelser, men alene som vejledende retningslinjer for generalklausulens anvendelse. Det fremhæves endvidere i redegørelsen, at opregningen i afsnittet ikke kan anses for udtømmende. Bestemmelsen åbner således mulighed for, at anvendelsen kan tilpasses ændrede synspunkter i den almindelige retsopfattelse med hensyn til grænserne for aftalefriheden.

Lovforslaget har været drøftet med repræsentanter for justitsministerierne i Finland, Norge og Sverige. I forbindelse med disse drøftelser har det bl. a. været overvejet, om generalklausulen ud over mu-